

ARTUR MEZGLEWSKI*

UTWORZENIE ORAZ REJESTRACJA
ZWIĄZKU WYZNANIOWEGO
JAKO PRZEJAWY WOLNOŚCI RELIGIJNEJ

Jednym z centralnych tematów wyznaniowopravných, który nie doczekał się – jak dotąd – pogłębionej dyskusji doktrynalnej, jest problem wzajemnych korelacji pomiędzy wolnością religijną w aspektach indywidualnym oraz wspólnotowym. Skąd się bierze wolność kościołów i co stanowi jej podstawę? W jaki sposób i na jakiej podstawie wspólnoty religijne stają się podmiotami praw i obowiązków w sferze prawa publicznego? Czy i w jakim zakresie rejestracja związku wyznaniowego stanowi przejaw uzewnętrznienia wolności religijnej? Takich nie do końca „odpowiedzianych” pytań jest wiele.

Niniejsze opracowanie ma charakter jedynie przyczynkowy i w zamierzeniu autora stanowić ma zaproszenie do dyskusji. Jego celem jest dokonanie oceny przepisów dotyczących rejestracji związków wyznaniowych oraz ustalenie, czy obowiązujące normy (a także stosowana pragmatyka) stanowią *de facto* gwarancje wolności religijnej.

* Ks. prof. dr hab., Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Opolski, ul. Katowicka 87 a, 45-060 Opole, e-mail: am@prawonadrodze.org.pl

KORELACJE WOLNOŚCI RELIGIJNEJ
INDYWIDUALNEJ I KOLEKTYWNEJ

W doktrynie przyjmowany jest pogląd, że związki wyznaniowe – jako odrębne podmioty – wyposażone są w uprawnienia do korzystania z wolności religijnej, a ich podstawową funkcją jest zabezpieczanie realizacji uprawnień indywidualnych swoich członków¹. Gwarantem tych uprawnień jest państwo. Podstawowym przejawem poszanowania przez państwo wolności religijnej w wymiarze wspólnotowym są gwarancje wolności kultu².

W przepisach Konstytucji RP³ nie został określony w sposób szczegółowy katalog uprawnień przysługujących poszczególnym kościołom i innym związkom wyznaniowym, choć poszczególni autorzy taki katalog wywodzą z całokształtu obowiązujących przepisów⁴. Konstytucja natomiast w sposób wyraźny przyjmuje, iż uzewnętrznianie religii może dokonywać się również w formach wspólnotowych⁵.

Nie podejmując się w tym miejscu analizy, czy wszystkie uprawnienia związków wyznaniowych w sferze publicznej stanowią realizację wolności religijnej, formułuję twierdzenie, że wolność religijna w aspekcie wspólnotowym, którą skrótowo nazwać można wolnością kościołów, wypływa z indywidualnej wolności religijnej członków danej wspólnoty. Podstawą (źródłem) tej wolności jest bowiem godność osoby ludzkiej – co wynika wprost z Konstytucji RP (art. 30). Wolność religijna – w swojej istocie – jest zatem prawem przysługującym jednostce ludzkiej⁶. Wolność

¹ Michał Pietrzak, *Prawo wyznaniowe* (Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN, 1999), 34.

² Józef Krukowski, *Polskie prawo wyznaniowe* (Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN 2000), 137.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.

⁴ Henryk Misztal, „Idea wolności religijnej,” w: *Prawo wyznaniowe*, red. Henryk Misztal i Piotr Stanisz (Lublin-Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne 2003), 64.

⁵ Henryk Misztal, „Konstytucyjne gwarancje wolności sumienia i religii,” w: Artur Mezglewski, Henryk Misztal, i Piotr Stanisz, *Prawo wyznaniowe* (Warszawa: C.H.Beck, 2011), 71.

⁶ Marek Bielecki, „Wolność religijna,” w: *Leksykon prawa wyznaniowego – 100 podstawowych pojęć*, red. Artur Mezglewski (Warszawa: C.H.Beck, 2014), 514-515.

religijna wspólnotowa stanowi jedynie emanację wolności indywidualnej. Istnienie i działalność kościołów wynika z indywidualnego prawa do tworzenia kościołów oraz prawa do członkostwa we wspólnotach religijnych. Emanacja ta przejawia się także w tym, że realizacja szeregu przejawów wolności religijnej możliwa jest jedynie we wspólnocie współwyznawców.

Powyższe twierdzenia – co oczywiste – wywodzone są na gruncie prawa państwowego (w tym także na gruncie praw człowieka), a nie prawa kanonicznego. Uzasadnienie teologiczne praw i wolności poszczególnych wspólnot religijnych może bowiem prowadzić do odmiennych wniosków.

WOLNOŚĆ TWORZENIA KOŚCIOŁÓW

Jest rzeczą znamienneą, że wolność do tworzenia kościołów i innych związków wyznaniowych nie została wyartykułowana *expressis verbis* w katalogu uprawnień wynikających z wolności religijnej, który zawarty został w art. 53 ust. 2 obowiązującej Konstytucji RP. Wszak wolność ta ma charakter uprzedni i warunkujący w stosunku do szeregu innych wolności, takich jak praktykowanie, publiczne uczestniczenie w obrzędach, posiadanie świątyń i miejsc kultu itp. Poza ową „znamiennością”, brak ten nie rodzi żadnych konsekwencji prawnych, ani też interpretacyjnych. Powołany katalog nie ma bowiem charakteru enumeratywnego, a uprawnienie do tworzenia związków wyznaniowych można wywieść ze wskazanego w Konstytucji prawa do „przyjmowania religii według własnego wyboru”⁷. Uprawnienie do tworzenia wspólnot religijnych, zwanych kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, zostało natomiast ujęte w katalogu poszerzonym – zawartym w art. 2 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania⁸.

⁷ Tadeusz J. Zieliński, „Pojęcie religii, wyznania, związku wyznaniowego i kościoła w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,” w: *Prawo i religia*, t. 1, red. Tadeusz J. Zieliński (Warszawa: b.w., 2007), 34.

⁸ Tekst jedn. Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965 z późn. zm.

Aktywność w zakresie tworzenia związków wyznaniowych znajduje się poza obszarem regulacji prawnych – co należy traktować jako jeden z elementów wolności religijnej. Założycieli związku wyznaniowego nie obowiązują żadne reguły w zakresie określenia struktury organizacyjnej, siedziby, reprezentacji, kompetencji organów, praw i obowiązków członków nowo powstałej wspólnoty. Mają do niej zastosowanie jedynie przepisy określające granice w uzewnętrznianiu wolności religijnej, określone w art. 53 ust. 5 Konstytucji.

Przepisy prawa polskiego przewidują wprawdzie dla kościołów i innych związków wyznaniowych odrębny reżim prawny. Reżimowi temu podlegają jednak tylko te związki wyznaniowe, których sytuacja prawna została uregulowana: w trybie umowy międzynarodowej, bądź w trybie ustawy, bądź też w trybie administracyjnym – poprzez dokonanie wpisu do rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych, prowadzonego przez ministra właściwego do spraw wyznań religijnych oraz mniejszości narodowych i etnicznych. Wspólnoty religijne w Polsce nie podlegają jednak obowiązkowi rejestracji. Dowolna liczba ludzi może założyć kościół, który może legalnie działać, nie poddając się procedurze wpisu do rejestru. Wyznawcy danej religii mogą – poza tym – uregulować sytuację prawną swojej wspólnoty przy wykorzystaniu reżimu prawnego przewidzianego dla stowarzyszeń czy fundacji – uzyskując w ten sposób osobowość prawną. Zasada ta nie działa w przeciwnym kierunku, tzn. do rejestru nie mogą zostać wpisane te organizacje, które nie posiadają charakteru wspólnot religijnych (związków wyznaniowych).

Nie ulega wątpliwości, iż podstawową racją funkcjonowania związków wyznaniowych w sferze prawa publicznego jest wolność religijna przysługująca poszczególnym członkom tych wspólnot. Nie oznacza to, że wszyscy członkowie muszą demokratycznie zarządzać danym kościołem, ani też nie oznacza, że muszą się oni zgadzać z poszczególnymi decyzjami organów uprawnionych do ich reprezentowania. Wyznawców poszczególnych związków wyznaniowych łączy przede wszystkim *credo*, natomiast kwestie organizacyjne, w tym także dyscyplina kościelna, kreowana jest przez odpowiednie organy. Uczestnictwo w związku wyznaniowym jest dobrowolne i dopóki mówimy o relacjach wewnętrznych w ramach danej wspólno-

ty – dopóty domniemywa się, że każdy z członków wspólnoty realizuje swoją wolność religijną poprzez fakt przynależności do określonego wyznania.

PRZESŁANKI REJESTRACJI ZWIĄZKU WYZNANIOWEGO W KONTEKŚCIE REALIZACJI WOLNOŚCI RELIGIJNEJ

Prowadzenie przez organ państwowy rejestru związków wyznaniowych – w zależności od przyjmowanego modelu relacji państwo-kościelnych – może zostać potraktowane bądź za element niepotrzebnej ingerencji państwa w sprawy wewnętrzne wspólnot religijnych, bądź nawet za przejaw naruszenia przez państwo zasady świeckości (bezstronności światopoglądowej). Gdy jednak poszczególne wspólnoty religijne – poprzez rejestrację – otrzymują udział (dostęp) do sfery publiczno-państwowej, a w szczególności do uczestnictwa w realizacji zadań publicznych, poddanie się procesowi rejestracji można co najwyżej potraktować, jako formę przywileju, polegającego na uczestnictwie w publicznym obrocie prawnym na specjalnych zasadach. Zresztą w reżimie prawnym odnoszącym się do związków wyznaniowych (nie tylko w Polsce, ale także w innych krajach) zawartych zostało cały szereg uregulowań, które posiadają cechy przywilejów. Zaliczyć do nich można: brak opodatkowania przychodów pochodzących z niegospodarczej działalności statutowej, możliwość uzyskiwania darowizn na cele kultu oraz na działalność charytatywną, opiekuńczą, oświatową itp.⁹

Trzeba się jednak zgodzić z argumentami doktryny, że „wpisywanie związków wyznaniowych do osobnego rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych, zamiast do wspólnego rejestru wraz z innymi organizacjami (np. stowarzyszeniami)” – nie było zabiegiem koniecznym. Działalność związków wyznaniowych (w tym także działalność religijna) mogłaby być prowadzona skutecznie również przy zastoso-

⁹ Szerzej Tadeusz Stanisławski, *Finansowanie instytucji wyznaniowych ze środków publicznych w Polsce* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2011).

waniu form organizacyjnych, typowych dla polskiego systemu prawnego (stowarzyszeń, fundacji itp.)¹⁰.

W katalogach (konstytucyjnym i ustawowym), dotyczących elementów (przejawów) wolności religijnej, nie wykazuje się jednak *expressis verbis* wolności w zakresie uregulowania bytu prawnego związków wyznaniowych. Czy zatem prawo do uregulowania bytu prawnego związku wyznaniowego na forum państwowym jest elementem wolności religijnej? Wydaje się, że jest. Gdyby bowiem założyć, że wolność religijna kończy się na możliwości założenia związku wyznaniowego, natomiast uznanie podmiotowości takiej organizacji ze strony państwa jest tylko i wyłącznie przejawem jego dobrej woli – oznaczałoby to w konsekwencji redukcję uprawnień jednostek ludzkich do realnego korzystania z tej wolności w sferze publicznej do formy iście kadłubowej¹¹. Szkoda jednak, że przynajmniej na poziomie ustawowym owych gwarancji w sposób wyraźny nie wyartykułowano.

Wpisowi do rejestru podlegają – zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania – kościoły i inne związki wyznaniowe, zakładane w celu wyznawania i szerzenia wiary religijnej, posiadające własny ustrój, doktrynę i obrzędy kultowe – istniejące w chwili złożenia wniosku o rejestrację¹². Prawo do złożenia wniosku o rejestrację nie przysługuje jednak samemu związkowi wyznaniowemu – chociaż to na jego sytuację prawną będzie oddziaływać rozstrzygnięcie w przedmiocie dokonania lub odmowy dokonania wpisu¹³.

¹⁰ Marek Plisiecki, „Standardy świeckości przy rejestrowaniu związków wyznaniowych,” w: *Standardy bezstronności światopoglądowej władz publicznych*, red. Artur Mezglewski i Anna Tunia (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2013), 123-125.

¹¹ Zdaniem M. Plisieckiego „z punktu widzenia wolności sumienia i wyznania można traktować osobowość prawną jako uprawnienie i gwarancję uprawnień przysługujących wspólnocie religijnej” [tenże, *Wyznaniowa osoba prawna w prawie polskim* (Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper, 2013), 89] zaś „ustanowienie rejestru kościołów i innych związków wyznaniowych wprowadziło do polskiego porządku prawnego nowe gwarancje wolności sumienia i wyznania”. Tenże, „Standardy świeckości,” 124.

¹² Wynika to z faktu, iż warunkiem dokonania wpisu jest złożenie przez wnioskodawców – wraz z wnioskiem o dokonanie wpisu – deklaracji o utworzeniu kościoła lub innego związku wyznaniowego – zgodnie z art. 30 ustawy.

¹³ Zob. Bartosz Majchrzak, „Charakter prawny wpisu do rejestru związków wyznaniowych,” *Przegląd Prawa Wyznaniowego* 6 (2014): 49.

Wniosek o rejestrację składa co najmniej stuosobowa grupa obywateli polskich, posiadających pełną zdolność do czynności prawnych (art. 31 ust. 1 ustawy), w stosunku do których decyzja organu rejestrowego nie wywołuje żadnych skutków (pomimo iż wnioskodawcy posiadają formalnie status stron postępowania)¹⁴.

Odmowa rejestracji może nastąpić jedynie z powodu sprzeczności z przepisami ustaw chroniących bezpieczeństwo publiczne, porządek, zdrowie, moralność publiczną oraz podstawowe prawa i wolności obywatelskie. Obowiązujące przepisy nie formułują natomiast ze strony rejestrowanych związków wyznaniowych żadnych wymogów o charakterze pozytywnym – poza przesłanką określoną w art. 2 pkt 1 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania.

Uzasadnione obiekcie musi budzić zarówno przyznanie kompetencji władzom świeckim do określania, czy dana doktryna ma za cel szerzenie wiary religijnej¹⁵, jak też zupełna rezygnacja państwa z określania odpowiednich wymogów organizacyjnych po stronie związków wyznaniowych, które po uzyskaniu wpisu do rejestru otrzymują status związku wyznaniowego równoprawnego i uprawnionego do aktywności w sferze publicznej. Zauważyć należy, iż w prawodawstwach wielu państw europejskich obowiązują przepisy, które przy legalizacji bytu prawnego związków wyznaniowych nakładają dodatkowe wymogi – w tym w szczególności wymóg rękojmi trwałości¹⁶.

¹⁴ Zob. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 lutego 2004, sygn. Akt I SA 152/03.

¹⁵ W opinii wielu autorów do określania religijnego charakteru organizacji uprawnieni są członkowie danej wspólnoty. Zob. Plisiecki, „Standardy świeckości,” 126.

¹⁶ O rękojmi trwałości wprost mówi prawo niemieckie, z tym że w prawie tym nie przewidziano odrębnego rejestru dla związków wyznaniowych. Związki wyznaniowe w tym kraju bądź uzyskują status korporacji prawa publicznego, bądź wpisywane są do rejestru stowarzyszeń lub fundacji uzyskując osobowość prawną prawa prywatnego. Szerzej Sławomir Fundowicz, *Osoby prawne prawa publicznego w prawie niemieckim* (Lublin: BU KUL, 1998), mps; tenże, „Podmiotowość konstytucyjna osób prawnych prawa publicznego w Niemczech,” *Roczniki Nauk Prawnych* 10 (2000): 107-122; Gerhard Robbers, „Państwo i kościół w Niemczech,” w: *Państwo i kościół w krajach Unii Europejskiej*, red. Gerhard Robbers (Wrocław: Kolonia Limited, 2007), 277-288. W prawie austriackim, jako wymóg rejestracji związku wyznaniowego w specjalnym rejestrze wymaga się „zapewnienie ustanowienia co najmniej jednej gminy wyznaniowej” – przez co rozumie się taką liczbę członków, która gwarantowałaby trwałe istnienie wspólnoty. Zob. Richard Potz, i Brigitte Schinkele, *Religionsrecht im Überblick* (Wien: Facultas, 2007), 45-46; „Ekspertyza w sprawie

W kontekście podjętego tematu, najistotniejszym problemem jest to, że obowiązujące przepisy nie sankcjonują w sposób jednoznaczny wymogu, aby wnioskodawcy wykazywali swoją przynależność do rejestrowanego związku wyznaniowego, chociaż – zdaniem M. Winiarczyk-Kossakowskiej intencją ustawodawcy było zapewne, aby podpisujący byli wyznawcami danej religii. Nie zostało to jednak w tekście ustawy wyraźnie wyartykułowane. Tego rodzaju wykładnia przepisu art. 31 ust. 1 ustawy została przyjęta przez organ rejestrowy. W konsekwencji zatem związek wyznaniowy może zostać zarejestrowany przez grupę inicjatywną, niewywodzącą się spośród jego członków¹⁷.

rejestracji wspólnot religijnych względnie innej formy wprowadzania tych podmiotów do obrotu prawnego w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej (wykonana przez ekspertów powołanych przez Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego),” *Przegląd Prawa Wyznaniowego* 6 (2014): 207-209. W Republice Czeskiej wniosek o przyznanie praw szczególnych zarejestrowanemu kościołowi lub innemu związkowi wyznaniowemu złożyć można gdy od zarejestrowania minęło co najmniej 10 lat – a przez ten czas związki wyznaniowe zobowiązane są do składania corocznych sprawozdań ze swej działalności. Ten z kolei wniosek musi być poparty oryginalnymi podpisami pełnoletnich obywateli albo cudzoziemców z prawem stałego pobytu należących do ubiegającego się o te prawa związku wyznaniowego, stanowiących minimum 1 promil obywateli Republiki Czeskiej (czyli ok. 10 000 podpisów). „Ekspertryza,” 213-217. W prawie litewskim uznanie wspólnot religijnych może nastąpić co najmniej po 25 latach od ich pierwszej rejestracji na Litwie. Zob. Jolanta Kuznecoviene, „Państwo i kościół na Litwie,” w: *Państwo i kościół w krajach Unii Europejskiej*, red. Gerhard Robbers (Wrocław: Kolonia Limited, 2007), 215-229. W Rumunii związki wyznaniowe występujące o uzyskanie statusu związku wyznaniowego uznanego muszą wykazać, że działają zgodnie z prawem i nieprzerwanie w Rumunii jako związek wyznaniowy co najmniej od 12 lat oraz muszą przedstawić oryginalną listę członkostwa obejmującą obywateli rumuńskich mieszkających w Rumunii, w liczbie co najmniej 0,1% ludności (ok. 19 000 osób). Zob. Krzysztof Orzeszyna, *Podstawy relacji między państwem a kościołami w konstytucjach państw członkowskich i traktatach Unii Europejskiej* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007), 160-165. Na Węgrzech warunkiem uznania „kościół, denominacji lub wspólnoty religijnej” przez parlament jest wystąpienie z wnioskiem podpisanym przez co najmniej 1000 (jeden tysiąc) osób fizycznych oraz spełnienie szeregu innych kryteriów, a w tym wykazanie, że dana wspólnota działała w skali międzynarodowej przez co najmniej 100 lat lub działa na Węgrzech w zorganizowanej formie przez co najmniej 20 lat. Zob. „Ekspertryza,” 259-264.

¹⁷ Na podstawie podpisów wnioskodawców, którzy nie byli członkami rejestrowanego związku wyznaniowego, wpisany do rejestru w Polsce został Kościół Anglikański. Nadmienić należy, iż rejestracja tego Kościoła dokonywała się wówczas, kiedy przepisy ustawy wymagały podpisów jedynie 15 wnioskodawców. Jako wnioskodawcy podpisy swoje złożyli „sympatycy” Kościoła Anglikańskiego – wyznawcy różnych wyznań protestanckich. Zob.

Niezależnie jednak od woli ustawodawcy oraz przyjętej przez organ rejestrowy praktyki, zwrócić należy uwagę na następującą kwestię. Obywatele – zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy o gwarancjach – korzystając z wolności religijnej, mogą tworzyć wspólnoty religijne, zwane dalej kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Wspólnoty te zakładane są „w celu wyznawania i szerzenia wiary religijnej”. Zatem istota tego prawa polega generalnie na tym, iż człowiek, który posiada określone przekonania religijne (wierzenia) może w celu ich wyznawania łączyć się ze współwyznawcami oraz tworzyć formalne struktury (związki wyznaniowe), organizując w ten sposób i legalizując działalność osób posiadających te same wierzenia. Jakkolwiek prawo państwowe może dopuszczać możliwość „sympatyzowania” z przedstawicielami innych wierzeń, to jednak tego rodzaju wspieranie nie ma żadnego zakorzenienia w wolności religijnej i z wolności tej nie wynika. Zatem przepis art. 31 ust. 1 – jako przepis o charakterze proceduralnym – nie może w takiej formie ostać się na przyszłość. Jego istnienie nie ma bowiem żadnego uzasadnienia materialnoprawnego i nie ma żadnego związku z uprawnieniem o jakim mowa w art. 2 pkt 1 ustawy o gwarancjach. *De lege ferenda* należy zatem postulować, aby wniosek o rejestrację pochodził od wyznawców, czyli od członków danej wspólnoty religijnej. Przy realizacji tego postulatu mogą jednak pojawić się dylematy konstytucyjne, w związku z deklarowanym w art. 53 ust. 7 Konstytucji RP prawem do nieujawniania światopoglądu, przekonań religijnych lub wyznania.

WNIOSKI

- I. Tworzenie związków wyznaniowych oraz członkostwo w związkach wyznaniowych stanowią przejaw wolności religijnej.
- II. Skoro rejestracja związku wyznaniowego jest formą jego legalizacji, to proces ten służy poszerzeniu możliwości oddziaływania

- związku wyznaniowego w sferze religijnej, a tym samym poszerzeniu możliwości w zakresie korzystania z wolności religijnej.
- III. Wolność religijna kolektywna ma swoją podstawę w wolności religijnej indywidualnej, a treścią prawa do tworzenia związków wyznaniowych, uczestnictwa w nich oraz kształtowania ich pozycji prawnej jest prawo do organizowania się osób o identycznych przekonaniach religijnych.
- IV. Nie stanowi przejawu wolności religijnej rejestracja związku wyznaniowego dokonana na wniosek „sympatyków” danej wspólnoty religijnej.
- V. Rejestracja związku wyznaniowego winna być dokonywana na wniosek samego związku wyznaniowego lub na wniosek członków tej wspólnoty. Tylko taka procedura stanowić może przejaw gwarancji wolności religijnej.

BIBLIOGRAFIA

- Bielecki, Marek. „Wolność religijna.” W: *Leksykon prawa wyznaniowego – 100 podstawowych pojęć*, red. Artur Mezglewski, 513-520. Warszawa: C.H.Beck, 2014.
- „Ekspertyza w sprawie rejestracji wspólnot religijnych względnie innej formy wprowadzania tych podmiotów do obrotu prawnego w wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej (wykonana przez ekspertów powołanych przez Polskie Towarzystwo Prawa Wyznaniowego).” *Przegląd Prawa Wyznaniowego* 6 (2014): 203-277.
- Fundowicz, Sławomir. „Podmiotowość konstytucyjna osób prawnych prawa publicznego w Niemczech.” *Roczniki Nauk Prawnych* 10 (2000): 107-122.
- Krukowski, Józef. *Polskie prawo wyznaniowe*. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN 2000.
- Kuznecoviene, Jolanta. „Państwo i kościół na Litwie.” W: *Państwo i kościół w krajach Unii Europejskiej*, red. Gerhard Robbers, 215-229. Wrocław: Kolonia Limited, 2007.
- Majchrzak, Bartosz. „Charakter prawny wpisu do rejestru związków wyznaniowych.” *Przegląd Prawa Wyznaniowego* 6 (2014): 45-55.

- Misztal, Henryk. „Idea wolności religijnej.” W: *Prawo wyznaniowe*, red. Henryk Misztal i Piotr Stanisz, 59-70. Lublin-Sandomierz: Wydawnictwo Diecezjalne 2003.
- Misztal, Henryk. „Konstytucyjne gwarancje wolności sumienia i religii.” W: Artur Mezglewski, Henryk Misztal, i Piotr Stanisz, *Prawo wyznaniowe*, 66-73. Warszawa: C.H.Beck, 2011.
- Orzeszyna, Krzysztof. *Podstawy relacji między państwem a kościołami w konstytucjach państw członkowskich i traktatach Unii Europejskiej*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2007.
- Plisiecki, Marek. „Standardy świeckości przy rejestrowaniu związków wyznaniowych.” W: *Standardy bezstronności światopoglądowej władz publicznych*, red. Artur Mezglewski i Anna Tunia, 121-131. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2013.
- Plisiecki, Marek. *Wyznaniowa osoba prawna w prawie polskim*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper, 2013.
- Robbers, Gerhard. „Państwo i kościół w Niemczech.” W: *Państwo i kościół w krajach Unii Europejskiej*, red. Gerhard Robbers, 277-288. Wrocław: Kolonia Limited, 2007.
- Pietrzak, Michał. *Prawo wyznaniowe*. Warszawa: Wydawnictwa Prawnicze PWN, 1999.
- Stanisławski, Tadeusz. *Finansowanie instytucji wyznaniowych ze środków publicznych w Polsce*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2011.
- Winiarczyk-Kossakowska, Małgorzata. *Państwowe prawo wyznaniowe w praktyce administracyjnej*. Warszawa: Scholar, 2000.
- Zieliński, Tadeusz J. „Pojęcie religii, wyznania, związku wyznaniowego i kościoła w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.” W: *Prawo i religia*, t. 1, red. Tadeusz J. Zieliński, 29-53. Warszawa: b.w., 2007.

THE ESTABLISHMENT AND REGISTRATION
OF A RELIGIOUS DENOMINATION AS MANIFESTATION
OF RELIGIOUS FREEDOM

Summary

In this publication the author makes the following arguments. As the registration of a religious denomination in Polish law is a form of its legalization by becoming a legal entity, that process broadens the influence of a religious

denomination in the religious sphere, thereby broadening religious freedom. The registration of a religious denomination made on the basis of an application for registration filled by “supporters” of a religious community (it happens more than often in Polish registration offices) is not a manifestation of religious freedom. Registration of a religious denomination must be undertaken at the request of the religious organization itself or at the request of members of this community. Only such a procedure could be a sign of guarantee of religious freedom.

Tłumaczenie: Anna Sieradzka-Wawryszczuk

Key words: religious freedom, the registration of religious denominations, State-Church relations, freedom of conscience and religion, churches and other religious denominations

Słowa kluczowe: wolność religijna, rejestracja związków wyznaniowych, relacje Państwo – Kościół, wolność sumienia i wyznania, kościoły i inne związki wyznaniowe